တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏
အခွင့်အရေးကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ

ပိူင်မိူႈ ၵ်တ်ႇငၶသုၶ်ႇ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၶ်းၵိူၵ်းမိူင်း

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)

ပိူင်မိူႈ ၵ်တ်ႇငၶသုၶ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၶ်းၵိူၵ်းမိူင်း ပိူင်မိူႈမၢႆ 8

၁၃၇၆ခုနှစ်၊ တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်

1376 ၶီႈ ၊ လိူၼ်သီႇမႆႇ (7) ၶမ်ႈ

(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ရက်)

သၼ်းၽိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ပီႊ 2015ပီႊ 2015 ၊ လိူၼ်ၾေႉၾေႉဝႃႇရီႇ 24 ဝၼ်း

လမ်းၼၺ်း

မၢႆ လွင်ႈတၢင်း ၼႃႈလိၵ်ႈ

(1) တွၼ်ႈ(1) 1
လိုဝ်ႈသိင်ႈလႄႈ ၼႃႈပိုတ်ႇတီႈပွင်ႇ

(2) တွၼ်ႈ(2) 3
ၼႃႈယိူင်းဢၢၼ်း

(3) တွၼ်ႈ(3) 4
သုၼ်ႇလႄႈသုၼ်ႇလႆႈၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း

(4) တွၼ်ႈ(4) 7
လွင်ႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်လႄႈ တၢင်ႇပိၼ်ၽွင်းလူင်
မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ

(5) တွၼ်ႈ(5) 9
ပုၼ်ႈၽွၼ်းလႄႈ သုၼ်ႇႁိတ်း ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်

(6) တွၼ်ႈ(6) 13
လွင်ႈၵဵတ်ႇၶႄသုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း

(7) တွၼ်ႈ(7) 17
ၼႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ

(8) တွၼ်ႈ(8) 17
တၢမ်ႇတၢင်းၽိတ်း

(9) တွၼ်ႈ(9) 18
ႁူႉလွင်ႈလွင်ႈ

မာတိကာ

စဉ်	အကြောင်းအရာ	စာမျက်နှာ
၁။	အခန်း(၁) အမည်နှင့်အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်	၁
၂။	အခန်း(၂) ရည်ရွယ်ချက်များ	၃
၃။	အခန်း(၃) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ	၄
၄။	အခန်း(၄) ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး ခန့်အပ်ခြင်း	၇
၅။	အခန်း(၅) ဝန်ကြီးဌာန၏တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များ	၉
၆။	အခန်း(၆) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း	၁၃
၇။	အခန်း(၇) တားမြစ်ချက်များ	၁၇
၈။	အခန်း(၈) ပြစ်ဒဏ်များ	၁၇
၉။	အခန်း(၉) အထွေထွေ	၁၈

ပိူင်မီႈ ၵႅတ်ႇၶႄသုၼ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း

ပိူင်မီႈမၢႆ 8 သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ပီႊ 2015

1376 ၶီႈ ၊ လိူၼ်သီႇမူၼ်ႇ (7) ၶမ်ႈ

ပီႊ 2015 ၊ လိူၼ် ၾေႉၾျေႉဝႃႉရီႉ ၊ 24 ဝၼ်း

သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈပူင်ဝၢင်းပိူင်မီႈ ဢၼ်ၼႆႉႁဵၸႂ်ႉယူႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(1)

လိူဝ်ႈသိုင်ငလႈၶေႃႈပိုတ်ႉတီႈပွင်ႇ

(1) ပိူင်မီႈဢၼ်ၼႆႉတၢင်းတေလႆႈႁွင်ႉဝႃႈ ပိူင်မီႈၵႅတ်ႇၶႄသုၼ်ႇ လၢဝ်းၶိူဝ်း ၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼႆၵေႃႈ။

(2) ပွင်ႇၵႂၢမ်းဢၼ် မီးၼင်ႇပိူင်မီႈဢၼ်ၼႆႉ တေလႆႈပွင်ႇဝႃႈ မိူၼ်ၼင်ႇ ၼေဝ်ႉ တီႈတေႃႇၼႆၵေႃႈ

(ၵ) လၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းဢၼ်ဝႃႈၼႆႉ မၢႆထိုင်ဝႃႈ လၢဝ်းၶိူဝ်း ၵူၼ်း ဢၼ် ယူႇၼင်ႇမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ လွမ်လိုင်ႈ မျၢၼ်ႇမႃႉ ဝႆႉပၢၼ် မိူင်းလဝ်ႈ ၵဝ်ႇသေ ယူႇသဝ်းမႃး သိုပ်ႇသိုပ်ႇ ပၢၼ်ပၢၼ်ၼၼ်ႉၵေႃႈ။ ၼင်ႇပွင်ႇၵႂၢမ်းဢၼ်ၼၼ်ႉလိူဝ်း လႆႈသုၼ်ႇပၢၼ်ၵူၼ်းမိူင်းငလႈ ၵူၼ်းမိူင်း (ၶႅၵ်ႇ)ၶဝ်ဢမ်ႇပႃး။

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး
ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေ
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်ဥပဒေအမှတ် ၈။)
၁၃၇၆ ခုနှစ် တပေါင်းလဆန်း ၇ ရက်
(၂၀၁၅ ခုနှစ်၊ ဖေဖော်ဝါရီလ ၂၄ ရက်)

ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သည် ဤဥပဒေကို ပြဋ္ဌာန်းလိုက်သည်။

အခန်း (၁)
အမည်နှင့် အဓိပ္ပာယ်ဖော်ပြချက်

၁။ ဤဥပဒေကိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး ကာကွယ်စောင့်ရှောက်သည့် ဥပဒေဟု ခေါ်တွင်စေရမည်။

၂။ ဤဥပဒေတွင်ပါရှိသော အောက်ပါစကားရပ်များသည် ဖော်ပြပါအတိုင်း အဓိပ္ပာယ်သက်ရောက်စေရမည်-

(က) **တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ** ဆိုသည်မှာ ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော်ကို ပင်ရင်းနိုင်ငံအဖြစ် သတ်မှတ်၍ စဉ်ဆက်မပြတ် နေထိုင်ခဲ့ကြသော လူမျိုးများကိုဆိုသည်။ ယင်းစကားရပ်တွင် နိုင်ငံသားပြုခွင့်ရသူများနှင့် ဧည့်နိုင်ငံသားများ မပါဝင်။

(ၶ) ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပိၼ်ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽၢႆႇၸၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၵၢၼ်ၼွတ်ႇ ၽွၼ်ႈ ၸွမ်းပိူင်မီး ၵၢၼ်ၼႆႉၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

(င) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပိၼ်ၽွင်းလူင် မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽၢႆႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၵၢၼ်ၸွမ်ၸိုင်ႈ ၸိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ သေ ၼွတ်ႇၽွတ်ႈ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဝႆႉ ၸွမ်းပိူင်မီး လၵ်းမိူင်း ၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

(ၸ) ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၸႄႈတိူင်း (ၵမ်ႇၼၼ်) ၸႄႈမိူင်းၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉပိၼ် ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၵၢၼ်ၸွမ်ၸိုင်ႈ ၸိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး ၸႄႈတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ် ၸႄႈမိူင်း ၵိဝ်ႁပ်း ၼၼ်ႉသေ ၼွတ်ႇၽွတ်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းဝႆႉ တႃႇ ၵိုတ်းသၢင်ႈၼႄႈၵၢၼ် ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၸွမ်းၼင်ႇ ပိူင်မီး လၵ်းမိူင်းၼၼ်ႉယဝ်ႉ။

(သ) ၽွင်းလူင်ၸႄႈတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ် ၸႄႈမိူင်း ၵၢၼ်ဝႃႈၼႆႉ ပိၼ် ၽွင်းလူင် ႁွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽၢႆႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၸႄႈတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ်ႉ ၸႄႈမိူင်း ၵၢၼ်ၸွမ်ၸိုင်ႈ ၸိုင်ႈမိူင်း ၵဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း သၽႃး ၸႄႈတိူင်း ၵမ်ႇၼၼ် ၸႄႈမိူင်း ၵိဝ်ႇႁပ်းၼၼ်ႉသေ ၼွတ်ႇၽွတ်ႈပၼ်ပုၼ်ႈ ၽွၼ်းဝႆႉ ၸွမ်း ပိူင်မီးလၵ်းမိူင်းၼၼ်ႉၵေႃႈ။

(ခ) **ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသည့် ပြည်ထောင်စုအစိုးရ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာနကို ဆိုသည်။

(ဂ) **ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရနိုင်ငံတော်သမ္မတက ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သောတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။

(ဃ) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာန** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ဆောင်ရွက်ရန် ဖွဲ့စည်းတာဝန်ပေးအပ်သော ဝန်ကြီးဌာနကိုဆိုသည်။

(င) **တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီး** ဆိုသည်မှာ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ နိုင်ငံတော်သမ္မတက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်လွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်း တာဝန်ပေးအပ်သော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာ ဝန်ကြီးဌာန၏ ဝန်ကြီးကို ဆိုသည်။

(လု) ၽၢႆႇလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်း ဢၼ်ဝႆႉၼႆႉ ပိၼ်လွင်ႈ ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငႄႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း၊ ၽႄႉသႃႉ၊ ၵိူဝ်းယမ်၊ ၶွင်လွၼ်ႉပိုၼ်း၊ လွင်ႈငမ်းယိၼ်၊ တႃႇလႆႈသုၼ်ႇၶႅင်းပိူင်မီးလၵ်းမိူင်း လူဝ်းၶႆႉငလႈ ဢိၵ်ႉပႃး လွင်ႈၵၢၼ်ႁူၼ်း ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမုၼ်းလႅင်းလူဝ်းၶႆႉဢေႃႈ။

တွၼ်ႈ(2)
ၶေႃႈယိူင်းဢၢၼ်း

(3) ၶေႃႈယိူင်းဢၢၼ်းပိူင်မီးဢၼ်ၼႆႉ မိူၼ်ၼင်ႇတီႈတႆႈၼႆႉယဝ်ႉဢေႃႈ။

(ၵ) လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းတင်းသဵင်ႈ ႁႂ်ႈလႆႈသုၼ်ႇႁူၼ်းမိူင်း ၽဵင်ႇပဵင်းၵၼ်။

(ၶ) လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်းမိူင်းၼင်ႇၵၼ် ႁၵ်ႉႁွမ်မိုတ်ႈၵိုဝ်းၵၼ် သေငလႈ ဢဝ်ၼမ်ႉၸႂ် မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ လႅတ်ႈလၢင်ႉၶၢမ်ႇပိုၼ်ႉ သေႁႂ်ႈလႆႈႁွင်ႉသၢၼ် လုၵ်မိုဝ်းယူႇသဝ်း လွမ်းၵၼ်ၵႂႃႇ တႃႇသေႇ။

(င) ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငႄႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း၊ ပိူင်ၽၢင် လိုဝ်ႉလၢတ်ႈ၊ ၶွင်လွၼ်ႉပိုၼ်းလၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိူၵ်း မိူင်းၼၼ်ႉလူဝ်းၶႆႉ ႁႂ်ႈလႆႈထိင်းသိမ်းငလႈ ၶိုၼ်ႈယႂ်ႇတူဝ်းတွၼ်း။

(စ) **တိုင်းရင်းသားရေးရာ**ဆိုသည်မှာ တိုင်းရင်းသားတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့် ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာ၊ သမိုင်းအမွေအနှစ်၊ ငြိမ်းချမ်းရေး၊ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများရရှိရေးတို့ အပါအဝင် လူမှုဘဝဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး စသည့်ကိစ္စရပ်များကို ဆိုသည်။

အခန်း (၂)

ရည်ရွယ်ချက်များ

၃။ ဤဥပဒေ၏ ရည်ရွယ်ချက်များမှာ အောက်ပါအတိုင်း ဖြစ်သည်-

(က) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအားလုံး တန်းတူညီမျှသော နိုင်ငံသား အခွင့်အရေးများ ရရှိစေရန်၊

(ခ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း ချစ်ကြည်ရင်းနှီးမှုဖြင့် စစ်မှန်သော ပြည်ထောင်စုစိတ်ဓါတ်အခြေခံ၍ ထာဝစဉ်အတူတကွ လက်တွဲနေထိုင်ကြစေရန်၊

(ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စကား၊စာပေ၊အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်း၊ အမျိုးသားရေး လက္ခဏာနှင့် သမိုင်းအမွေအနှစ်တို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရန်နှင့်ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(ၸ) ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၶႅင်ႈၵၼ် ၸွမ်ႉသိၼ်ပိၼ်းပၢၵ်ႇ ၵၼ်၊ ၽၵ်ႉၽူမ်ၶပေႃးထိုဝ်ၵၼ်ၼႄႇ တူဝ်းထိုင်ႁွတ်ႈထိမ် ၵၼ်ၸိူဝ်း ၶႆႈ ၵွႆးမၼ်းၶိုၼ်ႈယဝ်ႉပၼ်လီမႃး။

(သ) ပၢႆးမၢၵ်ႈမီးႁူၼ်း ၵၢၼ်ၶဝ်ႈပႃး ပၢႆးပႆ,လၢႆ၊ ပၢႆးယူ,လီ၊ ပၢႆးမၢၵ်ႈ မီး၊ သိၼ်ၼႆႈသၢႆတၢင်းၵပ်းသိုပ်, ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်း ၵိုၵ်းမိူင်းၶဝ် ၵၢၼ် လွင်ႈၶိုၼ်ႈယဝ်ႉမုၼ်းလိူင်း ၵေႃႉမၢင်ယူ, ၶႄႉ ၵႂႃႇလႆႈ ၶိုၼ်ႈယဝ်ႉ တိူဝ်းတွၼ်းမႃး။

(ၺ) သုၼ်ႇၵၢၼ်ပႃးၶိုင်းပိူင်မီး လၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶႆႈ ၸၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၶဝ် ၵႂႃႇလႆႈတႅမ်တႅမ်ထူၼ်ႈထူၼ်ႈ။

တွၼ်ႈ(၃)

သုၼ်ႇၼႄႇသုၼ်ႇလႆႈ ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း

(4) ၸၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၶဝ်ၶႆႈ သင်ဝႃႈၵၢမ်,သၢၼ်ၶတ်းတင်း ပိူင်မီး ၵၢၼ်တမ်းဝၢင်းဝႆႉ တႃ,ၽႅႆ,ၵူမ်,လူမ်ႈလိုင်ႈမိူင်း၊ လွင်ႈသုမ်,ငမ်း ပိူင်မီး ဝၢၼ်ႈမိူင်းၵတ်းယိၼ် သႃ,ယႃ၊ ၸွၼ်းလီ လွင်ႈၵျၢင်ႉၵမ် ႁူၼ်းမိူင်းလိူဝ်း ၶႆႈ ၶႆလိုင်

(ဃ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည်လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန်၊

(င) တိုးတက်ဖွံ့ဖြိုးမှု နည်းပါးနေသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊ စီးပွားရေး၊ လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည်တို့ ပါဝင်သော လူမှုစီးပွားရေး ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန်၊

(စ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေပါ အခွင့်အရေးများကို တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ အပြည့်အဝ ရရှိစေရန်။

အခန်း (၃)
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့် ရပိုင်ခွင့်များ

၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် နိုင်ငံတော်လုံခြုံရေး၊ တရားဥပဒေစိုးမိုးရေးနှင့် ရပ်ရွာအေးချမ်းသာယာရေး၊ ပြည်သူတို့၏ ကိုယ်ကျင့်တရားအကျိုးငှာ ပြဋ္ဌာန်းထားသည့် ဥပဒေများနှင့်မဆန့်ကျင်လျှင်–

(ၵ) ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈၼႄႈ၊ ၽိင်ႈထုင်းၼႆႉ ၽႄႉသႃႇ သႃႇသၼႃႇ ၵူဝ်းယမ်ႉလူဝ်းၶႆႈ မီးသုၼ်ႇၵျွတ်းသၢင်ႈ လႆႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်းလႅဝ်း။

(ၶ) ၵႂၢမ်းလၢတ်ႈၼၼ်ႉလိၵ်ႈလၢႆးလႄႈၵႂႃႇလူဝ်းၶႆႈသင်ၵမ်ႈ မီးလွင်ႈ တုမ်ႉတူဝ်ႉ ပၵ်းပိူင်ပၢႆးပႃႇလႃႇလိူင်ႈမိူင်းၶႆလိူင် မီးသုၼ်ႇ သွၼ်ပၼ်ၼၼ်ႉ ၵျွၼ်းၵႃႇယူႇ။

(င) ပၢင်ၵဵဝ်ႈၼၼ်ႉ ပၢင်ဝၼ်းထွတ်ႈဝၼ်းမျၢတ်ႈ ၵၼ်ၵျွတ်းသၢင်ႈ လွမ်းလွင်ႈယၢၼ်ႇငႄႈ ၽိင်ႈထုင်းလႄႈၵႂႃႇ လူဝ်းၶၼ်ႉမီးသုၼ်ႇ ၵျွတ်းသၢင်ႈ လႆႈလွတ်ႈလွတ်ႈလႅဝ်းလႅဝ်း။

(ၸ) တႃႇၵူၼ်းလိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်းလႄႈၵႂႃႇ ၶိုၼ်ႈယူဝ်ႇၶိုတ်းၵပ်ႈၶၼ်ႉ မီးသုၼ်ႇ ၶူင်ႊသၢင်ႈၵျွတ်းၵွၼ်ႇလႆႈၼၼ်ႉ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈလွင်ႈ ယၢၼ်ႇငႄႈလူဝ်းၶႆႉၵေႈမီးသုၼ်ႇၶူၼ်ႉၶျူႉသွၵ်ႈႁႃၵျွတ်းၵွၼ်ႇ လႆႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်းလႅဝ်း။

(သ) သုၼ်ႇသွၼ်ၵျွၼ်း၊သုၼ်ႇယူတ်းယႃ၊သုၼ်ႇလႆႈၶႄႈၵၢၼ်တႃင်၊ ၶၼ်း ၼၼ်ႉ ၶႄႈၵၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၶဝ်လူဝ်းၶႆႉ မီးသုၼ်ႇလႆႈ ၽဵင်ႇၽဵင်ႇ ပဵင်းပဵင်းၵၼ်ယူႇ။

(ၺ) ၶင်ႇၵုမ်ႇ ပႆႇလႃႇ လၢႆးယူတ်းယႃ ၽိင်ႈထုင်းလႄႈၵႂႃႇ ပေႃး တေၵမ်ႉဝွတ်ႈဝၢႆး ၵႃႇလၢႆၵူႉၶၼ်ႉ မီးသုၼ်ႇပွႆႇပႃး ထိင်းသိမ်း ၶူၼ်ႉ ၵွၵ်ႇ ၵူႉပေႃးၶိုၼ်ႈယူၺ်ႈမုၼ်း လီင်းမႃးယူႇ။

(က) မိမိတို့၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ ယဉ်ကျေးမှု၊ ဓလေ့ထုံးတမ်းနှင့်ကိုးကွယ်သည့် ဘာသာသာသနာတို့ကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(ခ) မိမိတို့၏စကား၊ စာပေတို့ကို နိုင်ငံတော်၏ပညာရေးမူဝါဒကို ထိခိုက်မှုမရှိစေဘဲ သင်ကြားခွင့်နှင့် သင်ယူခွင့်ရှိသည်။

(ဂ) မိမိတို့၏ယဉ်ကျေးမှုဓလေ့ထုံးတမ်းအရ ဆောင်ရွက်သောအခမ်းအနားများနှင့် နေ့ထူးနေ့မြတ်များကို လွတ်လပ်စွာ ကျင်းပခွင့်ရှိသည်။

(ဃ) မိမိတို့၏စာပေနှင့်အနုပညာတို့ကို ခေတ်မီတိုးတက်စေရန် တီထွင်ကြံဆဖော်ထုတ်ခွင့်နှင့် ယဉ်ကျေးမှုကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ လွတ်လပ်စွာ သုတေသနပြုဖော်ထုတ်ခွင့်ရှိသည်။

(င) ပညာသင်ကြားခွင့်၊ ဆေးကုသခွင့်၊ အလုပ်အကိုင်ရပိုင်ခွင့်နှင့် စီးပွားရေးလုပ်ငန်းများတွင် တန်းတူညီမျှသော အခွင့်အရေးများ ရပိုင်ခွင့်ရှိသည်။

(စ) မိမိတို့၏ ရိုးရာတိုင်းရင်းဆေးပညာများ တိမ်ကောပပျောက်မှု မရှိစေရေးအတွက် ထိန်းသိမ်းခြင်း၊ ဖော်ထုတ်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေခြင်းတို့ကို ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(တ) မီးသုၼ်ႇထိင်းသိမ်း ၵႅတ်ႇၶႄၸင်ႉပႃး ၶူဝ်းၶွင်လွၼ်ႉမွၼ်း ပၢၼ်ၶွၼ်ႇ လဝ်ႈၵဝ်ႈ။

(ထ) သင်ဝႃႈမီးႁူဝ်ႁူၼ်းတႅမ်ႈထုၼ်ႈ ၶင်ႇမၢၵ်းမႂ်ႇဝႆႉၶင်ႈပိူင်မီး လၵ်း မိူင်းၶၶႄႉလိူင် မီးသုၼ်ႇႁၵ်းသၢင်ႈလႆႈ တၢႆႇၽိူင်ႈၽူႈတၢင် တူဝ် လၢဝ်းၶိူဝ်းလဝ်ႈၵဝ်ႈ ၶဝ်ႈပႃးလႆႈ ၶၼ်ႈၽၢႆႇသၢင်ႈပိူင်မီး ၼေႃးတိူင်း ၵမ်ႉၶၶေႃ ၼေႃးမိူင်းၼလႈ ၶၢႆႈတီႈလႆႈ သုၼ်ႇ ၽႅင်းငမ်းၸင်းၶႄ ၵၼ်ၵီဝ်ႉၸွင်ႉလိူဝ်းၶၶႄႉ။

(ၶ) သင်ဝႃႈ ပဵၼ်လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်း ၵၼ်လႆႈသုၼ်ႇၵဝ်ၽူႈ တၢင်တူဝ်ၶဝ်ႈပႃး လွမ်းၽၢႆႇသၢင်ႈပိူင်မီး တီႈၼေႃးတိူင်း ၵမ်ႉၶၶေႃ ၼေႃးမိူင်းၼလႈၶၢႆႈတီႈလႆႈသုၼ်ႇၽႅင်းငမ်းၸင်းၶႄ လွမ်းၶင်ႇ မႂ်ၶႂမ်းၼၽ(သ)ၶၶေႃႉ ၶႆလိူင် တီႈၽၢႆႇၽႅင်းငမ်းၼေႃး တိူင်းၵမ်ႉၶၶေႃ ၼေႃးမိူင်း ၼလႈ ၶၢႆႈတီႈလႆႈသုၼ်ႇၽႅင်းငမ်း ၸင်းၶႄၶၶေႃႉ ပိူင်လူင်မၼ်း တၢႆႇႁၵ်းသၢင်ႈ ၽၢႆႇလၢဝ်း ၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိူၵ်း မိူင်းၵၼ်ၶၶေႃႉ တေလႆႈပၼ်သုၼ်ႇ ၽူႈတၢင် တူဝ် လၢဝ်းၶိူဝ်း ၵၼ်ၵီဝ်ၵပ်းၶၶေႃႉၶဝ်ႈပႃး။

(ပ) တေလႆႈ မီးသုၼ်ႇလိၵ်ႈၵႂၢမ်းပိူင်ပဵၼ် ပိုၼ်းလၢဝ်းၶိူဝ်းလဝ်ႈ ၵဝ်ႈ ၼလႈ ၵႅတ်ႇၶႄထိင်းသိမ်းၼွင်လွၼ်ႉလွမ်းပိူင်မီး။

(ဆ) မိမိတို့၏ ရှေးဟောင်း အမွေအနှစ်များကို ထိန်းသိမ်းကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခွင့်ရှိသည်။

(ဇ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေတွင်သတ်မှတ်သော လူဦးရေရှိပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် မိမိတို့ ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်နိုင်ရန် ဆောင်ရွက်ခွင့်ရှိသည်။

(ဈ) ပုဒ်မခွဲ (ဇ) အရ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ်ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စု ဥပဒေပြုရေးတွင် ကိုယ်စားလှယ် ပါဝင်ခွင့်ရရှိသည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးဖြစ်လျှင် ထိုတိုင်းဒေသကြီးသို့မဟုတ် ပြည်နယ်နှင့် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရစီရင်စု အုပ်ချုပ်ရေးတွင် အဓိကအားဖြင့် ထိုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာကို ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ကိုယ်စားလှယ်များ ပါဝင်ခွင့်ပြုရမည်။

(ည) မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားများ၏ သမိုင်းဖြစ်စဉ်များကို ထုတ်ဖော်ခွင့်နှင့် အမွေအနှစ်များကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိန်းသိမ်းကာကွယ်ခွင့် ရှိရမည်။

တွၼ်ႈ(4)

လွင်ႈၶွတ်ႇၽွတ်ႈႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၼႄႈ တၢင်ႇပႅၼ်ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ

(5) တီႈၶင်ႈၶေႃႈတီႈ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိၵ်းမိူင်းၶဝ်ၶၢၼ်ႉ သင်ဝႃႈတေႁဵတ်းတၢမ်း သၢင်ႈ ၶေႃႈၵၢၼ် မိၶၼ်ႈယႂ်ႇမုၼ်းလိူင်းၶဝ်၊ ၽိၼ်ၵၢၼ်လူင်ၶဝ်၊ ၼၢၼ်မၢၵ်ႈမီးၶဝ်၊ လွင်ႈလူၵ်း ၵဝ်လွင်ႉတိုဝ်း ၶူဝ်းၶွင်တိုၼ်းပိၼ်ၶဝ်ၶႅဝ်လိူင် လွင်ႈၽိၼ်ၵၢၼ် လိူဝ်း ၶၢၼ်ႉ တေလႆႈဝၢင်းၼႄ လၢဝ်းၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိၵ်းမိူင်းပိၼ်ႉတီႈၶဝ် ႁႂ်ႈလႆႈႁူႉ ႁုမ်ႇထူၼ်ႈတၵ်းတႃႇၶွၼ်တၢင်းယဝ်ႉသေ လင်ႇငူပ်ႉငီႉၵၼ်သေ ႁဵတ်း သၢင်ႈၵႂႃႇ။

(6) တၢႆႇပွင်သၢင်ႈလႆႈ လွင်ႈတၢင်းၽႂ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိၵ်းမိူင်းၶဝ်ၶၢၼ်ႉ လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်းၶႆႉ တေလႆႈၵဝ်တင်းၶေႃႈတူၵ်းလူင်း သၽေႃး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေၶွတ်ႉၽွတ်ႈႁူင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၽႂ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိၵ်း မိူင်းၵူႈ။

(7) လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်းၶႆႉ

(ၵ) တၢႆႇတေလူၵ်းတၢင်ႇပၼ် ပၼ်ႇၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ၊ ၽႂ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိၵ်းမိူင်း မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶၢၼ်ႉ ၶင်ႈတၢၼ်း ၽွင်း သၽေႃးၶဝ်ၵေႃႈလီ၊ လိူဝ်းၵၼ်ၵမ်ႇလွင်ႈ တၢၼ်းၽွင်း သၽေႃးၶၢၼ်ႉၵေႃႈလီ၊ လူၵ်းၵဝ်ႁေႉၵၼ် လမ်ႉႁတ်ႉမၼ်း တိမ်ထူၼ်ႈ လွမ်းၶၼ်ႇ ပိူင်မီႈလၵ်းမိူင်း မၢႆၶေႃမ်း(232)၊ မၢႆၶေႃမ်းၼႄ(ၵ)မၵ်းမၢႆၶၢၼ်ႉသေတေလႆႈ ၵဝ်သိၼ်ႈလိုဝ်ႈ မၼ်း တၢင်ႇထိုင်သၽေႃး မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေ ယဝ်ႉ ၵဝ်ၶေႃႈတူၵ်း လူင်းၵူႈ။

အခန်း (၄)

ဝန်ကြီးဌာနဖွဲ့စည်းခြင်းနှင့် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးခန့်အပ်ခြင်း

၅။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ဒေသအတွင်း ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေးလုပ်ငန်းများ၊ စီမံကိန်းကြီးများ၊ စီးပွားရေး လုပ်ငန်းများ၊ သဘာဝသယံဇာတ ထုတ်ယူသုံးစွဲခြင်းလုပ်ငန်းများအကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်မည်ဆိုပါက စီမံကိန်းအကြောင်းအရာများကို သက်ဆိုင်ရာ ဌာနေတိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအား ပြည့်စုံတိကျစွာ ကြိုတင်ချပြ အသိပေး၍ ညှိနှိုင်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၆။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာကိစ္စရပ်များကို အလေးထားဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာနကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းရမည်။

၇။ နိုင်ငံတော်သမ္မတသည်-

(က) ပြည်ထောင်စု တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ်တာဝန်ပေးရန် လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်များထဲကဖြစ်စေ၊ လွှတ်တော် ကိုယ်စားလှယ်မဟုတ်သူများထဲက ဖြစ်စေ ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေ ပုဒ်မ ၂၃၂၊ ပုဒ်မခွဲ(က)ပါ အရည်အချင်း သတ်မှတ်ချက်နှင့် ပြည့်စုံသော သင့်လျော်သည့်ပုဂ္ဂိုလ်ကို ရွေးချယ်၍ ယင်း၏ အမည်စာရင်းကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ တင်သွင်းလျက် သဘောတူညီချက် ရယူရမည်။

(ၶ) တႃႇတေလိူၵ်ႈတၢင်ႇပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉ ၵူမ်ႈ ၶၼ်ႉ သင်ဝႃႈၵမ်ႉလႆႈ ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး မိူင်း ၽွမ်ႉၵူမ်ႈၶႆလိုင် မီးသုၼ်ႇၵဝ် သိၼ်ႇလိုဝ်ႈၵၼ်မႂ်ႇ တၢၼ်းတၢင် သေတၢင်ႇထိုင်သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈထၼ်ႈယူႇ။

(င) တေလႆႈၵဝ် ၽူႈၵေႃႉၵၼ်လႆႈ ၶေႃႈတူၵ်းလူင်းသၽႃး မိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈယဝ်ႉ ၶၼ်ႉလိူၵ်ႈတၢင်ႇ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ပိၼ်ၽွင်း လူင်မိူင်း ၽွမ်ႉၵူမ်ႈၵူႈ။

(႘) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉၵူမ်ႈၶႆႉ တေလႆႈၵဝ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းတၢင်တူဝ် လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း။ လူဝ်ႇၶၢဝ်းႁၢပ်ႇၵၢၼ်လၢၼ်ႉထၢၼ်ႈ ၽွင်းလူင် မိူင်းၽွမ်ႉ ၵူမ်ႈၶႆႉ မိူၼ်ၵၼ်တင်း လူဝ်ႇၶၢဝ်းႁၢပ်ႇၵၢၼ် လၼ်ႉထၢၼ်ႈ လွမ်လိုင်ႈ လိုင်ႈမိူင်း ၶၼ်ႉ ယဝ်ႉ။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရန် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် မရရှိပါက ယင်းပုဂ္ဂိုလ်အစား အမည်စာရင်းသစ်ကို ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်သို့ ထပ်မံတင်သွင်းခွင့် ရှိသည်။

(ဂ) ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော်၏ သဘောတူညီချက် ရရှိပြီးသည့် ပုဂ္ဂိုလ်အား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအဖြစ် ခန့်အပ် တာဝန်ပေးရမည်။

၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် နိုင်ငံတော်သမ္မတအား တာဝန်ခံရမည်။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီး၏ ရာထူးသက်တမ်းသည် သာမန်အားဖြင့် နိုင်ငံတော်သမ္မတ၏ ရာထူးသက်တမ်းအတိုင်း ဖြစ်သည်။

တွၼ်ႈ (5)
ပုၼ်ႈၽွၼ်းငလႈ သုၼ်ႇၵျ်တ်းပွင်ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်

(၁) ပုၼ်ႈၽွၼ်းငလႈ သုၼ်ႇၵျ်တ်းပွင် ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႆႉ မိူၼ်ၶဝ်ႈ တီႈတေႃႈၶႆႉယဝ်ႉ။

(ၵ) တမ်းဝၢင်းပိူင်မႆၢ ငလႈ ၶႄႈၵၢၼ် တၢႆႇၵျ်တ်းသၢင်ႈ ငၶၶမ်ႉ ငၶတေႃဝ် လွမ်းၶဝ်ႇၶေႈယိူင်းၵၢၼ်း ၵၼ်ပႃးၶွင်းပိူင်မီႈ။

(ၶ) ၵ်တ်ႇငၶပ်ႉပႃး သုၼ်ႇလႆႈသုၼ်ႇပ်ၼ် လၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်း မိူင်း ၵၼ်ပႃးၶွင်းပိူင်မီႈ လၵ်းမိူင်းငလႈ ပိူင်မီႈၵၼ်ၶႆႉ ၶၼ်ႉ ၸၢႆႈလႆႈလၢမ်ႇမူလ်ႈ တႅမ်ႇထူၼ်ႈ ပ်င်းၶဝ်ႇပိူင်မီႈ။

(င) ၵၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငၶႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း လၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်း မိူင်းၶဝ် လိူဝ်းၶႆႉထိင်းသိမ်းငလႈ ၵျ်တ်း သၢင်ႈ ၸၢႆႈၶိုၼ်ႈယႂ်ႇမုၼ်းလ်ႅင်း ၵိၵ်ႇပႃး ၵျ်တ်းသၢင်ႈ တၢႆႇလ်ပ်ႈ ၵျ်ၼ်း သွၵ်ႈႁႃလူၵ်းၵွၵ်ႇ ထိင်းသိမ်းပွင်ႉပႃးပိုၼ်း ငလႈ ၼွင် လွၼ်ႉပၢၼ်ႁွၼ်ႇ။

အခန်း (၅)
ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များ

၉။ ဝန်ကြီးဌာန၏ တာဝန်နှင့်လုပ်ပိုင်ခွင့်များမှာ အောက်ပါအတိုင်းဖြစ်သည်–

(က) ဤဥပဒေပါ ရည်ရွယ်ချက်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန်အတွက် မူဝါဒနှင့် လုပ်ငန်းစဉ်များ ချမှတ်ခြင်း၊

(ခ) ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေနှင့် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးများကို ဥပဒေနှင့်အညီအပြည့်အဝရရှိခံစားနိုင်ရေးအတွက် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်ခြင်း၊

(ဂ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ စကား၊စာပေ၊အနုပညာ၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့်ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်ရေး အတွက်ဆောင်ရွက်ခြင်း၊ သမိုင်းနှင့်ရှေးဟောင်းအမွေအနှစ်တို့ကို စူးစမ်းရှာဖွေ ဖော်ထုတ်ရေးနှင့် ထိန်းသိမ်းစောင့်ရှောက်ရေးအတွက် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ၸ) ၸႅတ်းသၢင်ႈတႃႇ ၸႂ်ႈလၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၶၢင်ႇႁၼ် ၽွမ်ႉ သႅင်ပႅင်းပၢၵ်ႇ၊ ၸၵ်ႉၸွမ်ၶမ်ႉထိုဝ် လွႆႈထႅမ်ႁၼ်လိူဝ်းၶႄႉ မိုၼ်ႈယူႇ၊ တိူဝ်းတွၼ်းမႃး။

(သ) ၸႂ်ႈလၢတ်ႈပၢၼ်ၵူၼ်းလၢဝ်း မိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းဢၼ်လွင်ႈ မိုၼ်ႈ ယူႇ၊ မုၼ်းလႅင်း ၸႅင်းၵေႃႈဝႃႉၶႄႉ ပေႃးတေမိုၼ်ႈ ယူႇ၊တိူဝ်း တွၼ်းမႃး ၸႅတ်းသၢင်ႈၸႂ်ႈပႂ်းၸူႉမေႃ ပႂ်းယူႇလီ၊ ပႂ်းမၢၵ်ႈမီး၊ ၼလႈ ၶေႃႈႁၢၼ် သီၼ်ႈတႃႈသႂ်တၢင်း ႁူးၽႂ်ႇၽႂ်ႇ မိုၼ်ႈယူႇ၊ တိူဝ်းတွ ၼ်း။

(ၺ) လၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း မိူဝ်းၶိူင်ႈ ၼလႈ မိူဝ်းၶိူင်ႈ ဢမ်ႇ ၶၶႄ မိူဝ်းလႅဝ်ႁၼ် ၶၶႄႉၼလႈသင်၊ ၽေႃႇသႃႇ သႃႇသၶေႃႇ တၢင်ႇလိူဝ်း ၼလႈသင် ယႃႇၸႂ်ႈလႆႈ မီးလွင်ႈတုမ်ႉတိူဝ်ႉသင်သေ ႁၢမ်းလၢတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလႂ်း၊ ၽိင်ႈၼငႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း၊ ၽေႃႇသႃႇ၊ သႃႇသၶေႃႇ ၵိူဝ်းယမ် ဢၼ်လႅဝ်ႈႁဝ်ႇ လႂ်ႈလႂ်ႈၸၵ်ႉပႅင်းၶၶႄႉ ၸႅတ်းသၢင်ႈလႂ်ႈ လွတ်ႈလွတ်ႈ လႅဝ်းလႅဝ်းၵေႃႈ။ လၢဝ်းမိူဝ်း ၵိုၵ်းမိူင်း ဢၼ်ၸူဝ်ၵူၼ်းၵေႃႇ၊ ၼမ် ဝွတ်ႈဝႂ်းၸႂ်လႂ်ယူႇ ၶၶႄႉ သေ ၸႅတ်းသၢင်ႈၸႂ်ႈမိုၼ်ႈယူႇ၊ တိူဝ်းတွၼ်း မႃးၶၶႄႉ ၵေႃႈ။

(တ) သုၼ်ႇလၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶၶႄႉ ၵႅတ်ႇၼၶၸႄႉ ႁၼ်ႈ ပၼ် ၸႂ်ႈထိုင်တီႈ လွမ်းပိူင်မီႈ။

(ထ) ဢုပ်ႇဢူဝ်းငူပ်ႉငီႉ ၼႁႈလိတ်ႈပၼ် လွင်ႈထႅင်ထွင်ႁၼ် ဢၼ် ပႅၼ် မႃးၶုင်း လၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၶၢင်ႇႁၼ် ဢမ်ႇၶၶႄ ၵေႈ ႁၢင်လၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းလိူဝ်းၶၶႄႉ။

(ဃ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း စည်းလုံးညီညွတ်ရေး၊ ချစ်ကြည် လေးစားရေးနှင့် ရိုင်းပင်းကူညီရေးတို့ တိုးတက်ဖြစ်ထွန်းစေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(င) ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်မှုနည်းပါးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ လူမှုဘဝ မြင့်မားရေးအတွက် ပညာရေး၊ ကျန်းမာရေး၊စီးပွားရေးနှင့် လမ်းပန်းဆက်သွယ်ရေး စသည့်လုပ်ငန်းရပ်များဘက်စုံဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(စ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုး တစ်မျိုးနှင့် တစ်မျိုး သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုး အချင်းချင်းကို လည်းကောင်း၊ အခြားဘာသာ သာသနာကိုလည်းကောင်း ထိခိုက်နစ်နာမှု မရှိစေဘဲ မိမိ ချစ်ခင်မြတ်နိုးသည့် စကား၊ စာပေ၊ယဉ်ကျေးမှု၊ ကိုးကွယ်သည့်ဘာသာသာသနာနှင့်ဓလေ့ထုံးတမ်းများကို လွတ်လပ်စွာ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဆ) တိုင်းရင်းသားများ၏အခွင့်အရေးကို ဥပဒေနှင့်အညီ ထိရောက်စွာ အကာအကွယ်ပေးခြင်း၊

(ဇ) တိုင်းရင်းသားအချင်းချင်း သို့မဟုတ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအကြားဖြစ်ပွားသည့် အငြင်းပွားမှုနှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်းခြင်းနှင့် ဖြေရှင်းခြင်း၊

(ၼ) ၵႅတ်ႈသၢင်ႈၶႄႈဢၼ်ၼူၼ်ႉၼုင်ႉဢၼ်ၵဵဝ်ၵပ်းလူလႆႈ လွင်ႈ
တၢင်း တႃႇၸႂ်ႉ ထၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶဝ် ၼိုင်ႈယိူင်ႇ မုၼ်း
လိူင်းႁူး ၽဵဝ်ႇၽဵဝ်ႇ။

(ပ) ဢၢမ်းလႃတ်ႈ၊ လိၵ်ႈလၢႆး၊ ပၢႆးမွၼ်း၊ ၽိင်ႈငႄႈ၊ ၽိင်ႈထုင်း
ထၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ဢၼ်ပူၼ်ႉႁူၼ်းၵေႃႉ၊ ထမ်ဝွတ်ႈ
ဝၢႆး ၵႂၢႆလၢႆယူႇၶႄၶေ ၵႅတ်းသၢင်ႈပၼ် လွင်ႈသွၵ်ႈႁႃ၊ ထိင်း
သိမ်း ပွႆႉပႅႆး ၼိုၼ်ႈယိူင်ႇတူဝ်းတွၼ်း။

(ၽ) ၵိဝ်ႇလူလႆႈလွင်ႈတၢင်း ဢၼ်ႁိုၵ်းပႅၼ်းပိူင်မီးဢၼ် ၶႄႉ
ၶၶေႉဢုပ်ႇဢူဝ်းငူပ်ႉငီႉၵၢၼ်တင်း ၽွၼ်ႇလုမ်းလူင် ပွင်လိုင်ႈ
မူႇလုမ်း လူင်ပွင်လိုင်ႈ ဢၼ်ၵိဝ်ႇႁွင်ႉၶၶေႉသေ ၵႅတ်း သၢင်ႈ
ပၼ်။

(ၾ) ၵႅတ်းသၢင်ႈ ၶႄႈၵၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွၼ်ႇထၢဝ်းၸိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်း
မိူင်းၶဝ်ဢၼ်လူင်ပွင်လိုင်ႈမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၵေႈလီ၊ ပိူင်မီး
သေ ဢၼ်ဢၼ်ၵေႈလီ ပူင်ဝၢင်းပၼ်မႄးၶၶေႉ။

(10) ႁွင်ႈၵၢၼ်ၾွင်းလူင်ၶႄႉ တေလႆႈဢဝ်ၼေႈတူၵ်းလူင်း တီႈလူင်ပွင်လိုင်ႈ
မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေ ၼတ်ႉၽွတ်ႈၵႅတ်းသၢင်ႈ ထမ်းၵၢပ်ႉ ၵၢၼ်ထၢဝ်းၸိူဝ်း
ႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ဢၼ်လူဝ်ႇဝႆႉၶၶေႉ တင်းသိုင်ႈ/ႁူးၼိူဝ်းၼိူဝ်းၵေႃႈ။

(ဈ) တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ ဘက်စုံဖွံ့ဖြိုး တိုးတက်စေမည့် ကိစ္စရပ်များနှင့် စပ်လျဉ်း၍ သုတေသန လုပ်ငန်းများ ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ည) လူနည်းစုဖြစ်သော၊ ကွယ်ပျောက်လုနီးပါး ဖြစ်နေသော တိုင်းရင်းသားမျိုးနွယ်စုများ၏ စကား၊ စာပေ၊ အနုပညာ၊ယဉ်ကျေးမှုနှင့် ရိုးရာဓလေ့ထုံးတမ်းတို့ကို ဖော်ထုတ်ခြင်း၊ထိန်းသိမ်းခြင်း၊စောင့်ရှောက်ခြင်းနှင့် ဖွံ့ဖြိုးတိုးတက်စေရန် ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဋ) ဤဥပဒေပါကိစ္စရပ်များနှင့်စပ်လျဉ်း၍ သက်ဆိုင်ရာ အစိုးရဌာန၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ညှိနှိုင်း ဆောင်ရွက်ခြင်း၊

(ဌ) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့ကဖြစ်စေ၊ ဥပဒေတစ်ရပ်ရပ်အရဖြစ်စေ ပေးအပ်သော တိုင်းရင်းသားလူမျိုး ရေးရာ လုပ်ငန်းတာဝန်များကို ဆောင်ရွက်ခြင်း။

၁၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည် လိုအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ ရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရ အဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

(11) ၡွင်ႏဂါခၚ်ၯွင်းလူင်ခၚ်ႉတၠုႉတေၵ်ႈတ်းသၢင်ႏလွင်ႏလၢဝ်းခိူဝ်းဂူခၚ်း ဂိုၵ်း မိူင်းခဝ် ၡွုႏထိုင်ဘွင်ႏထိုင်တီႏလႅႏခခေ်ႉ သင်ဝုႏမီးတၢင်းလူဝ်ႉခၚ်ငူပ်ႉငီႉ ဂခၚ် တင်း ၡွင်ႏဂါခၚ်ၯွင်းလူင်မိူင်းၯွမ်ႉၡူမ်ႏတၢင်ႉလိူဝ်းသေခွတ်ႉၯွတ်ႏ ဓေုၚ လႏ လုမ်းပွင်ဂါခၚ်ဂုႉလႅႏသေယဝ်ႉ သင်ဝုႏခွတ်ႉၯွတ်ႏယဝ်ႉၼၚ် ဓေုႏတေလႅႏမၵ်း မခၚ်ႏ ပခၚ် ခေုႏဂါခၚ်ပုခၚ်ႏၯွခၚ်းဂုႉဂမ်းလိဝ်ဘေုႏ။

(12) ၡွင်ႏဂါခၚ်ၯွင်းလူင်လေးတိူင်း ဘမ်ႉခခေ် လေးမိူင်းခၚ်ႉ တေလႅႏ ဘဝ်ခေုႏ တူၵ်းလူင်းတီႏလူင်ပွင်ႏလိုင်ႏ လေးတိူင်း ဘမ်ႉခခေ် လေးမိူင်း ဘခၚ်ဂဵဝ်ႉဂပ်း ခခေ်ႉသေ ၵ်တ်းသၢင်ႏၯွတ်ႏၵ်ခၚ်း မူႉလုမ်းဂျပ်ႉဂါခၚ် ဂဵဝ်ႉဂပ်း လၢဝ်းခိူဝ်းဂူခၚ်းဂိုၵ်းမိူင်း ဂူးခိူဝ်းခိူဝ်း ဘခၚ်မီးတၢင်းလူဝ်ႉ တီႏတွ်ႏ မိုဝ်းခခေ်ႉ ဘေုႏ။

(13) ၡွင်ႏဂါခၚ်ၯွင်းလူင်လေးတိူင်း ဘမ်ႉခခေ် လေးမိူင်းခၚ်ႉ တၠုႉတေ ပွင် သၢင်ႏ လွင်ႏလၢဝ်းခိူဝ်းဂူခၚ်းဂိုၵ်းမိူင်း ဘခၚ်ဂဵဝ်ႉဂပ်းခဝ် ၡွုႏပေုးဧခခေမ်ႉ ဧခတေူဝ် လႅႏခခေ်ႉ တေလႅႏတ်ၵ်မ်ႏမႅ် ခပေ်ႉသွခၚ်ႉသွ်ႉပုး ခွ်းသီခၚ်ႏငိုခၚ်း လွ်ႉလႅ်ႉဘခၚ်လၢမ်း လူင်ပွင်လိုင်ႏ လေးတိူင်း ဘမ်ႉခခေ် လေးမိူင်း ခခေ်ႉ ဂူးပီးပီးဘေုႏ။

၁၁။ ဝန်ကြီးဌာနသည် တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စရပ်များကို ထိရောက်အောင်မြင်စွာ ဆောင်ရွက်နိုင်ရေးအတွက် လိုအပ်ပါက ကော်မတီနှင့် လုပ်ငန်းအဖွဲ့များကို သက်ဆိုင်ရာ အခြား ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးဌာနများနှင့် ညှိနှိုင်း၍ ဖွဲ့စည်းနိုင်ပြီး ယင်းတို့ ကိုဖွဲ့စည်းပါက လုပ်ငန်းတာဝန်များကို တစ်ပါတည်းသတ်မှတ် ပေးရမည်။

၁၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် ယင်း၏ လက်အောက်တွင် လိုအပ်သည့် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာ ဝန်ထမ်းအဖွဲ့အစည်းအသီးသီးကို သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ဖွဲ့စည်းဆောင်ရွက်ရမည်။

၁၃။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားရေးရာကိစ္စရပ်များကို အကောင် အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ရသုံးမှန်းခြေငွေစာရင်းတွင် နှစ်စဉ် ထည့်သွင်း ရေးဆွဲရမည်။

တွၼ်ႈ (6)
လွင်ႈၵႅတ်ႇၶႃ သုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်း

(14) ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼၼ်ႉ သင်ဝႃႈ သုၼ်ႇၸၢဝ်းၶိူဝ်းၸဝ်ႈၵဝ်ႇ တိူဝ်ႉသၢင်ႈ လူႉသုမ်းၼႆ တႃႇတေလႆႈ တၢင်းၵႅတ်ႇၶႃပွႆႇပႃးၼၼ်ႉ တၢင်ႇၶႃ ထိုင်လႆႈတီႈလုမ်းလူင်ပွင်လိုင်း ၼေႃႈတိူင်း ၶမ်ႇၼႅင် ၼေႃႈမိူင်း ၶၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်း ၼၼ်ႉ။

(15) လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်း ၼေႃႈတိူင်း ၶမ်ႇၼႅင် ၼေႃႈမိူင်း ၶၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်း ၼႆႉ ပေႃးႁပ်ႉလႆႈၼေႃႈတၢင်ႇၶႃလွမ်းမႃၼေမ်း(14)ၼႆလိူင်ၼင်ႇႁိုဝ်သုၼ်ႇ ၸၢဝ်း ၶိူဝ်းၵူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼဝ်တေၶမ်ႇလႆႈတိူဝ်ႉသၢင်ႈလူႉသုမ်း ၶႄႈ တေလႆႈ ၵႅတ်ႇၶႃပွႆႇပႃး ၼင်ႇၶၼ်မီးတၢင်းလူဝ်ႇၼၼ်ႉ။

(ၵ) တေလႆႈပၼ် ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်ၸၢဝ်းၶိူဝ်းၵူၼ်း ၵိုၵ်း မိူင်း ၼေႃႈတိူင်း ၶမ်ႇၼႅင် ၼေႃႈမိူင်း ၶၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်းၼၼ်ႉ ၵေႃႈ။

(ၶ) သင်ဝႃႈၶမ်ႇမီး လွင်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လႆႈလွမ်းၼင်ႇ မႃၼေမ်း ၶေႃ(ၵ)ၼၼ်ႉၼႆလိူင် တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင် ၼင်ႈလုမ်းလူင်ပွင်ႈလိုင်ႈ ၼေႃႈတိူင်း ၶမ်ႇၼႅင် ၼေႃႈမိူင်း ၼၼ်ႉ သေၵေႃႉၵေႃႉ ၶၼ်သၢင်ႇတေႃႇၼၼ်ႉၵေႃႈ။

အခန်း (၆)
တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေး ကာကွယ် စောင့်ရှောက်ခြင်း

၁၄။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများသည် မိမိတို့ တိုင်းရင်းသားလူမျိုး များ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ရရှိနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့ထံ တင်ပြနိုင်သည်။

၁၅။ သက်ဆိုင်ရာတိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရ အဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၄ အရ တင်ပြချက်ကို လက်ခံရရှိသည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု မရှိစေ ရေးအတွက် လိုအပ်သည့် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးရန်-

(က) သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးအား တာဝန် ပေးအပ်ရမည်။

(ခ) ပုဒ်မခွဲ (က) အရ တာဝန်ပေးအပ်နိုင်ခြင်း မရှိပါက သင့်လျော်သည့် တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ် အစိုးရအဖွဲ့ဝင်ဝန်ကြီးတစ်ဦးဦးအား တာဝန်ပေးအပ် ရမည်။

(16) ၽွင်းလူင်ၵၢၼ်လႆႈၶၢမ်ႇပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လွမ်းၶင်ႇ မၢႆၶေႃ မၵ်း(15) ၶေႃႉ

(ၵ) ၵိဝ်ႇလူလၺ်ႈ လွင်ႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းလဝ်ႈၵဝ်ႇၶေႃႉ လွင်ႈတိုဝ်ႉသၢင်ႊ လူႉသုမ်းသုၼ်ႇလၢဝ်းၶိုဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်းၶဝ် မီးၵၢမ်ႇမီး တေ လႆႈထတ်းသၢင်ႈ။

(ၶ) မိူဝ်ႈထတ်းသၢင်ႈတူၺ်း လွမ်းၶင်ႇ မၢႆၶေႃမၵ်းငၽ(ၵ)ၶေႃႉ သင်လိူဝ်ႉဝႃႈ လႆႈႁၼ်ႁွၼ်ႇပဵၼ် လွင်ႈတိုဝ်ႉသၢင်ႊ လူႉသုမ်းသုၼ်ႇလၢဝ်းၶိုဝ်း ႁူၼ်းႁိုၵ်း မိူင်းၶဝ်ၶႅၼ်ႈ ၶင်ႇၵိုဝ် တေၵ်ႇတ်ႇငၶ ပႆႉပႃးလႆႈၶေႃႉ လွမ်းလူလၺ်ႈၶေႃႈ တၼ်ႇတတ်း လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈလေႊတိူင်း ၵၢမ်ႇၶေႃ လေႊမိူင်းၵၢၼ် ၵိဝ်ႇၵပ်းၶေႃႉငလ႞၊ ငူပ်ႉငီႉၵၼ်တင်း ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်း လူင်ၶဝ် ၸွင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင်လိူင်ႈၶဝ်၊ မူႇလုမ်ႈလူင်ပွင်လိူင်ႈၶဝ် လေႊတိူင်းလႆႈသုၼ်ႇၽွင်း ငမ်းႁၢင်းၶေႃ ၵၢမ်ႇၶေႃ ၶေႃႈတီႈ လႆႈသုၼ်ႇၽွင်းငမ်းႁၢင်းၶေႃၶဝ် ၵၢၼ်မီးၶင်း လေႊတိူင်း ၵၢမ်ႇၶေႃ လေႊမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်း လိူဝ်းၶေႃႉသေ ႁဵတ်းသၢင်ႈႁူႇ ပိင်ႊၶင်ႇထုၵ်ႇ ပိၼ်ၶေႃႉ။

(င) မိူဝ်ႈႁဵတ်းသၢင်ႈ လွမ်းမၢႆၶေႃမၵ်းငၽ(ၶ) ၶေႃႉ သင်ဝႃႈ တေလႆႈၵၢဝ်တၢင်း လွင်ႈၵမ်ႉလွၺ်ႈ ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်တၢင်ႇ လိူဝ်းၶဝ်၊ ၸွင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင် လိူင်ႈၶဝ်၊ မူႇလုမ်းလူင်ပွင် လိူင်ႈၶဝ် လိူဝ်းၵၢၼ်မီး လၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶေႃႉၶလိူင် တေလႆႈတၢင်ႇၶေထိူင် လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ လေႊတိူင်း ၵၢမ်ႇၶေႃ လေႊမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်းၶေႃႉငလႈ လုၵ်ႉတီႈ လုမ်း လူင်ပွင်လိူင်ႈ လေႊတိူင်း ၵၢမ်ႇၶေႃ လေႊမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်းၶေႃႉသေ သိုပ်ႇတၢင်ႇထိူင် ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်း လူင်လၢဝ်းၶိုဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်း မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶေႃႉငလႈသင်တေလႆႈ ႁဵတ်းပၼ်ၵေႃႈ။

၁၆။ ပုဒ်မ ၁၅ အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည်-

(က) မိမိအား တာဝန်ပေးအပ်သော ကိစ္စရပ်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ခြင်း ရှိမရှိ စိစစ်ရမည်။

(ခ) ပုဒ်မခွဲ(က)အရစိစစ်သည့်အခါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေး နစ်နာဆုံးရှုံးမှု ပေါ်ပေါက်ကြောင်း တွေ့ရှိပါက ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးအတွက် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရလည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၊ ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရတိုင်း သို့မဟုတ် ကိုယ်ပိုင်အုပ်ချုပ်ခွင့်ရဒေသ ဦးစီးအဖွဲ့များနှင့် လိုအပ်သလို ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

(ဂ) ပုဒ်မခွဲ(ခ)အရ ဆောင်ရွက်ရာတွင် ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ အခြားဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့လည်းကောင်း၊ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့မှတစ်ဆင့် ပြည်ထောင်စုတိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးဌာနသို့ လည်းကောင်း တင်ပြရမည်။

(17) ၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ လႄႈတိူင်း ၵမ်ႉၶဵင် လႄႈမိူင်းၶဝ်ႉ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈ ၶေႃႈတၢင်ႇၼႄ ၸွမ်းမၢႆၶေႃ (16)မၢႆၶေႃၼႂ်း(င)ၶဵင်ႉသေ သင်ၵျၢင်ထိုင်ဝႆႉ တေလူဝ်ႇတၢင်းၵမ်ႉထႅမ်တီႈ ႁူင်းၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်၊ ႁူင်းၵၢၼ်လူင်ပွင်ၸိုင်ႈၶဝ်၊ ၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈၶဝ် ၵၢၼ်မီးလၢၼ်ႉ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၸိူဝ်းၶဵင်ႉၶႆႈၸိုင် တေလႆႈတၢင်ႇၼႄထိုင်တီႈၸုမ်း လူင်ပွင်ၸိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ။

(18) ႁူင်းၵၢၼ် ၽွင်းလူင်ၶႆႈ ၵဵဝ်ႇလူၺ်ႈ ၶေႃႈတၢင်ႇၼႄ ၸွမ်းမၢႆၶေႃ (16)မၢႆၶေႃၼႂ်း(င)ၶဵင်ႉသေ သင်ၵျၢင်ထိုင်ဝႆႉ တေလူဝ်ႇတၢင်း ၵမ်ႉထႅမ် တီႈ ႁူင်းၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်၊ ႁူင်းၵၢၼ်လူင်ပွင်ၸိုင်ႈၶဝ်၊ ၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ ၶဝ် ၵၢၼ်မီးလၢၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၸိူဝ်းၶဵင်ႉၶႆႈၸိုင် တေလႆႈတၢင်ႇ ၼႄ ထိုင်တီႈ ၸုမ်းလူင်ပွင်ၸိုင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ။

(19) ၽွင်းလူင် ၵၢၼ်လႆႈၶၢမ်ႉပၢၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်းၸွမ်းလူၺ်ႈ မၢႆၶေႃ(15) ၶႆႈ သင်ဝႆႉတီႈလွင်ႈၵၢၼ်လဝ်ႈၵဝ်ႉ ၵျၢတ်းသၢင်ႈၶဵင်ႉ မၼ်းၵမ်ႉ ပၢၼ်လႆႈ လွင်ႈၵၢတ်ႉၼႄ သုၼ်ႉလၢဝ်းၼိူဝ်း ႁူၼ်းၵိုၵ်းမိူင်းၼဝ်ၶႆႈၸိုင် တေလႆႈတမ်ႈမွၵ်ႉ ၼၼ်ယွၼ်ႉတွၼ်းမၼ်း တမ်တမ်ထူၼ်ႈထူၼ်ႈသေ တၢင်ႉၶေထိုင်ၸုမ်း လူင်ပွင်ၸိုင်ႈ လႄႈတိူင်းၵမ်ႉၶဵင် လႄႈမိူင်း။

၁၇။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၆၊ပုဒ်မခွဲ(ဂ)အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၈။ ဝန်ကြီးဌာနသည်ပုဒ်မ ၁၆၊ ပုဒ်မခွဲ(ဂ) အရ တင်ပြချက်နှင့် စပ်လျဉ်း၍ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများ၏ ပံ့ပိုးမှုရရှိရန် လိုအပ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၁၉။ ပုဒ်မ ၁၅ အရ တာဝန်ပေးအပ်ခြင်းခံရသော ဝန်ကြီးသည် မိမိဆောင်ရွက်ရသောကိစ္စတွင် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏အခွင့်အရေးကို ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှု ပေးနိုင်ခြင်းမရှိပါက အကျိုးအကြောင်း ပြည့်စုံစွာဖော်ပြ၍ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

(20) လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ ၸေႈတိူင်း ၵမ်ႉၶၶၢင် ၸေႈမိူင်းၶဝ်ႈ လွင်ႈတၢင်ႇ ၶႄလွမ်း မၢႆၶေႃမ်း(19)ၶၶၢင်ႉ သင်ၸၢင်ထိူင်ဝႃႈ ပဵၼ်လွင်ႈလၢင်ႉ မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈ တေလႆႈၵႅတ်ႇသၢင်ႈပၼ်ၶဝ်လိူင် ႁႂ်ႈပေႃးၵႅတ်ႇသၢင်ႈပၼ်လႆႈ လွမ်းလွင်ႈ သၢင်ႇ ထုၵ်ႇၶၶၢင်ႉ တေလႆႈတၢင်ႇၼၶႄထိူင် လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ။

(21) (ၵ) လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶဝ်ႉ ၵိုဝ်ႇလူလၢႆႈၶိုၵ်ႈတၢင်ႇၼၶႄ လွမ်း မၢႆၶေႃမ်း(20)ၶၶၢင်ႉသေ တႅၵ်ႇၵႅတ်ႇသၢင်ႈလႆႈလွမ်း လွင်ႈ သၢင်ႇထုၵ်ႇၶၶၢင်ႉ တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈ။

(ၶ) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶဝ်ႉတွၼ်ႈတႅၵ်ႇတေႃၵ်ႇၼၶိူဝ်ႉပၢႆးပၼ် လႆႈ လွင်ႈသုၼ်ႇလၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိူၵ်းမိူင်းတုမ်ႉတိူဝ်ႉ လူႉသုမ်း လွမ်းၶၢင်ႇ ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း လူလၢႆႈမၢႆၶေႃမ်း(ၵ)ၶၶၢင်ႉလွမ်း လူလၢႆႈ ၶိုၵ်ႈတေႃးတတ်း လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ မိူင်းၽွမ်ႉ ႁူမ်ႈၶၶၢင်ႉၼလႈသင်။ ငူပ်ႉငီႉၵၼ်တင်း ၸွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင် ၶဝ်၊ ၸွင်ႈၵၢၼ်လူင်ပွင်လိူင်ႈၶဝ်၊ မူႇလုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈၶဝ် လိူဝ်း ၵၼ်မိူးလၼ်ႉမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈ ၶၶၢင်ႉၼလႈသင် တေလႆႈ ၵႅတ်ႇသၢင်ႈပၼ်ၵေႃႈ။

၂၀။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၁၉ အရ တင်ပြသောကိစ္စမှာ ပြည်ထောင်စုအဆင့်တွင် ဆောင်ရွက်ပေးရမည့်ကိစ္စ ဖြစ်ကြောင်း သုံးသပ်တွေ့ရှိပါက လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်ပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စု အစိုးရအဖွဲ့သို့ တင်ပြရမည်။

၂၁။ (က) ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့သည် ပုဒ်မ ၂၀ အရ တင်ပြချက်နှင့်စပ်လျဉ်း၍ လိုအပ်သလို ဆောင်ရွက်နိုင်ရန် ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ်ရမည်။

(ခ) ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မခွဲ(က)အရ တာဝန်ပေးအပ်သည့် တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနစ်နာဆုံးရှုံးသည့် ကိစ္စတွင် ကာကွယ်စောင့်ရှောက်မှုပေးနိုင်ရေးအတွက် ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ ဆုံးဖြတ်ချက်အရ လည်းကောင်း၊ ပြည်ထောင်စုအဆင့်ရှိ သက်ဆိုင်ရာ ဝန်ကြီးဌာနများ၊ အစိုးရဌာနများ၊ အစိုးရအဖွဲ့အစည်းများနှင့် ပေါင်းစပ်ညှိနှိုင်း၍ လည်းကောင်း ဆောင်ရွက်ရမည်။

တွၼ်ႈ(7)
ၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ

(22) သင်ၵမ်ႈမီး လွင်ႈတၢင်းၶိူင်ႈၶမ်ႉသင်ၵေႃႈ ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈ တေၵမ်ႈလႆႈ ႁၢမ်ႈတပ်ႉ သုၼ်ႇငဝ်းသုၼ်ႇလႆႈ လၢႆးၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၵၢၼ်ပႄးၶွင်ႈပိူင် မီးၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉ။

(23) ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈ တေၵမ်ႈလႆႈ ၵၢဝ်ၶေႃႈပူင်ဝၢင်း ၵၢၼ်ပႄးၶွင်ႈပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶၢဝ်ႉသေ လိူဝ်ႉတိုဝ်းၵမ်ႉၽိတ်းတီႈ လွင်ႈပႆႈမိူင်း။

(24) ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈ တေၵမ်ႈလႆႈႁဵတ်း လွင်ႈယိူင်းဢၢၼ်း ၵမ်ႈၶၼ် လွင်ႈ တူင်ႉၶိုင် တၢႆႈၸူႉၵွၵ်ႈပဵၼ်မေႃး လွင်ႈလၢႆးၶိူဝ်းႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၶဝ်ႈၵၼ် လၢၼ်ႈလင်းၵၼ်၊ ၽိတ်းၽဵၵ်ႈၵၼ်၊ တဵၵ်ႈယႃႈၵၼ် သေလွင်ႈလွင်ႈ။

တွၼ်ႈ(8)
တၢမ်ႈတၢင်းၽိတ်း

(25) ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈလီ သင်ဝႃႈလႆႈႁပ်ႉတွၼ်ႈၽိူင်ႈ တၢင်းၽိတ်းလွင်ႈပူၼ်ႉ ပဵၼ် ၽိတ်းၽဵၵ်ႈၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ မၢႆၶေႃႈ(22)ၶဝ်လိူင် တေလႆႈပူင်ဝၢင်းပၼ်တၢမ်ႈ ၼွၵ်ႈ ၵမ်ႈပူၼ်ႉၶိုင်ႈပီႊၵေႃႈလီ၊ တၢမ်ႈငိုၼ်း ၵမ်ႈပူၼ်ႉၶိုင်ႈသိၼ်ပျႃးၵေႃႈ လီ၊ တၢမ်ႈတင်းသွင်ၵၢၼ်ၵေႃႈလီ ၶိုဝ်ၵေႃႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

အခန်း (၇)
တားမြစ်ချက်များ

၂၂။ မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများ၏ အခွင့်အရေးနှင့်ရပိုင်ခွင့်များကို ခိုင်လုံသော အကြောင်းပြချက် မရှိဘဲ ပိတ်ပင်တားဆီးခြင်း မပြုရ။

၂၃။ မည်သူမျှ ဤဥပဒေပါ ပြဋ္ဌာန်းချက်များကို နိုင်ငံရေးကိစ္စ အလို့ငှာ အလွဲသုံးစား မပြုလုပ်ရ။

၂၄။ မည်သူမျှ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများအချင်းချင်း မုန်းတီး ခြင်း၊ ရန်မူခြင်း၊ စိတ်ဝမ်းကွဲခြင်း တစ်မျိုးမျိုးကို ဖြစ်ပေါ်စေရန် ရည်ရွယ်သော သို့မဟုတ် ပေါ်ပေါက်လာရန် အကြောင်းရှိသော အပြုအမူများကို မပြုလုပ်ရ။

အခန်း (၈)
ပြစ်ဒဏ်များ

၂၅။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၂ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက် ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက် မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

(26) ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈလီ သင်ဝႃႈလႆႈႁပ်ႉတွၼ်ႈၽိၼ်ႇတၢင်းၽိတ်း လွင်ႈပူၼ်ႉ ပၼ်ၶ ၽိတ်းၽၢၼ်ႇ ၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ မၢႆၶေႃမ်း(23)ၶေႃလိုင် တေလႆႈ ပူင်ဝၢင်းပၼ်တၢမ်ႇ ၼွၵ်ႈ ၵၼ်ၵမ်ႇပူၼ်ႉၶိုင်ႈပိူဝ်ႉၵေႃႈလီတၢမ်ႇငိုၼ်း ၵမ်ႇပူၼ်ႉၶိုင်ႈသိပ်ၵေႃႈလီ တၢမ်ႇတင်းသွင်ၵၼ်ၵေႃႈလီ ၶိုဝ်ႁေႃႉၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

(27) ၽူႈလိုၵ်ႈၽိုၵ်ႈၵေႃႈလီ သင်ဝႃႈလႆႈ ႁပ်ႉတွၼ်ႈၽိၼ်ႇတၢင်းၽိတ်း လွင်ႈပူၼ်ႉ ပၼ်ၶ ၽိတ်းၽၢၼ်ႇ ၶေႃႈႁၢမ်ႈတပ်ႉ ၵၼ်ပႃးၶွင်းမၢႆၶေႃမ်း(24)ၶေႃလိုင် တေလႆႈ ပူင်ဝၢင်းပၼ် တၢမ်ႇၼွၵ်ႈၵမ်ႇပူၼ်ႉသွင်ပိူဝ်ႉၵေႃႈလီ တၢမ်ႇငိုၼ်း ၵမ်ႇပူၼ်ႉသွင် သိပ်ၵေႃႈလီ၊ တၢမ်ႇတင်းသွင်ၵၼ်ၵေႃႈလီၶိုဝ်ႁေႃႉ ၶၼ်ႉယဝ်ႉ။

တွၼ်ႈ(၉)
ႁူဝ်လွင်ႈလွင်ႈ

(28) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶႄႉတီႈပၢင်ၵုမ်သၽႃးမိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈၶၼ်ႉ ၵေႃႈလီ၊ တီႈပၢင်ၵုမ်သၽႃးႁူၼ်းမိူင်းၵမ်ႇၶၼ်သၽႃးလၢဝ်းၶိူဝ်း ၶၼ်ႉၵေႃႈ လီ တေလႆႈတၢင်ႇငၶ သၢႆငၢႆလမ်ႇလွင်ႈ လၢဝ်းၶိူဝ်း ႁူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၵၼ်ၶပ်း ၵႂႃႇ တင်းလိုင်ႈမိူင်း ၵမ်ႇၶၼ် ႁူၼ်းမိူင်း တင်းလၢႆၶဝ်ၶၼ်ႉ လွမ်းၶၢဝ်းယၢမ်း သၢင်ႇတေႃႇ။

၂၆။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၃ ပါတားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို တစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်တစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

၂၇။ မည်သူမဆို ပုဒ်မ ၂၄ ပါ တားမြစ်ချက်ကို ဖောက်ဖျက်ကျူးလွန်ကြောင်း ပြစ်မှုထင်ရှား စီရင်ခြင်းခံရလျှင် ထိုသူကို နှစ်နှစ်ထက်မပိုသော ထောင်ဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ကျပ်နှစ်သိန်းထက်မပိုသော ငွေဒဏ်ဖြစ်စေ၊ ဒဏ်နှစ်ရပ်လုံးဖြစ်စေ ချမှတ်ရမည်။

အခန်း (၉)

အထွေထွေ

၂၈။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပြည်ထောင်စုလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ၊ ပြည်သူ့လွှတ်တော် သို့မဟုတ် အမျိုးသားလွှတ်တော် အစည်းအဝေးတွင်ဖြစ်စေ နိုင်ငံတော် သို့မဟုတ် အများပြည်သူတို့နှင့် သက်ဆိုင်သည့် အရေးကြီးသော တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများဆိုင်ရာအခြေအနေကို အခါအားလျော်စွာ တင်ပြရမည်။

(29) ၽွင်းလူင်မိူင်းၽွမ်ႇၵူမ်ႈၶဝ်ႈ မိူဝ်ႈၵျိတ်းသၢင်ႈၶျေႈၵၢၼ် ငၶခေမ်ႇငၶတေႃဝ် လွမ်းပုၼ်ႈၽွၼ်းငလႈ သုၼ်ႇၵျိတ်းသၢင်ႈ ၵၢၼ်ပႅးၶွင်းမႃႇၶေမ်း(၅) ၶခေႃႇသင်ဝႄႈ မၼ်းႁိုင်ႇၶဝ် ငၽပုၼ်ႈၽွၼ်းပၼ် ၽွင်းလူင်လေႊတိူင်း ၵမ်ႇၶခေ လေႊမိူင်း ၵၢၼ်ၵိဝ်ၵပ်းၶခေႃႇလႆႈယူႇ။

(30) ၵျွင်ႈၵၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶဝ်ႈ တေလႆႈၵျိတ်းသၢင်ႈပၼ် ၵၢၼ်လုမ်းၵေႃငလႈ လုမ်းပွင်ၵၢၼ် ၵၢၼ်ၶွတ်ႇၽွတ်ႈလွမ်း ပိူင်မီးၵၢၼ်ၶဝ်ႈၶခေႃႇသေ ၵမ်ႇၵႄး တေလႆႈလေႃႇပႅး ပၼ်ငိုၼ်းသိင်ႈမၼ်းၵေႃႈ။

(31) လွင်ႈၽိတ်းၽိင်ႈ ၵၢၼ်ပႅးၶွင်းပိူင်မီးၵၢၼ်ၶဝ်ႈ မၵ်းမႃႇပိၼ်တၢင်းၽိတ်း ၽိင်ႈ ၵၢၼ်ၵျၢၼ်/တမ်ႇၶူတ်ႇ မီးသုၼ်ႇၵၢဝ်လိူင်ႈ။

(32) လုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ လေႊတိူင်း ၵမ်ႇၶခေ လေႊမိူင်းၶဝ်ႈ တႃႇတေၵျိ တ်း သၢင်ႈၶျေႈၵၢၼ် လၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း သေလွင်ႈလွင်ႈ ၵၢၼ်ပႅးလွမ်း ပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶဝ်ႈၶခေႃႇ တေလႆႈပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ၽွင်းလူင်လၢဝ်းမိူဝ်း ၵူၼ်းႁိုၵ်းမိူင်း ၽိူမၼ်း တီႈလုမ်းလူင်ပွင်လိုင်ႈ လဝ်ႈၵဝ်ႇသေ လိူဝ်ႇၵျိတ်း သၢင်ႈၵေႃႈ။ တီႈလေႊ တိူင်း ၵမ်ႇၶခေ လေႊမိူင်း ၵၢၼ်ၵမ်ႇမီး ၽွင်းလူင်ၽႂ်ႇလၢဝ်းမိူဝ်းၵူၼ်း ႁိုၵ်းမိူင်းၶခေႃႇ တေလႆႈပၼ်ၽွင်းလူင်ၵေႃႇၵၢၼ် လွမ်ၽွင်းလူင် လေႊတိူင်း ၵမ်ႇၶခေ လေႊမိူင်းၵၢၼ်ၵိဝ်ႇၵပ်း ပၼ်ပုၼ်ႈၽွၼ်း ဝႃႇၶခေႃႇၵျိတ်းသၢင်ႈ။

(33) သင်ဝႄႈ တေၵၢဝ်လိူင်ႈလူလ်ႈ လွင်ႈၽိတ်းသေလွင်ႈလွင်ႈ ၵၢၼ်ပႅး ၶွင်းပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶဝ်ႈၶဝ်လိုင် တေလႆႈၵၢဝ်ၶေႃႈဝၢင်းတီႈၵျွင်ႈၵၢၼ် ၽွင်းလူင် လူင်ႇၶႄႈ။

၂၉။ ပြည်ထောင်စုဝန်ကြီးသည် ပုဒ်မ ၉ ပါတာဝန်နှင့် လုပ်ပိုင်ခွင့်များကို အကောင်အထည်ဖော် ဆောင်ရွက်ရာတွင် လိုအပ်ပါက သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးအား တာဝန်ခွဲဝေအပ်နှင်းခြင်း ပြုနိုင်သည်။

၃၀။ ဝန်ကြီးဌာနသည် ဤဥပဒေအရ ဖွဲ့စည်းသော ကော်မတီနှင့်လုပ်ငန်းအဖွဲ့များ၏ ရုံးလုပ်ငန်းများကို ဆောင်ရွက်ပေးရမည်ဖြစ်ပြီး ကုန်ကျစရိတ်များကိုလည်း ကျခံရမည်။

၃၁။ ဤဥပဒေပါပြစ်မှုများကို ရဲအရေးယူပိုင်ခွင့်ရှိသော ပြစ်မှုများအဖြစ် သတ်မှတ်သည်။

၃၂။ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် ဤဥပဒေပါ တိုင်းရင်းသားရေးရာ ကိစ္စတစ်ရပ်ရပ်ကို ဆောင်ရွက်ရန် မိမိတို့အစိုးရအဖွဲ့၏ သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးအား တာဝန်ပေးအပ် ဆောင်ရွက်စေရမည်။ တိုင်းရင်းသားလူမျိုးရေးရာဝန်ကြီးမရှိသော တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်များတွင် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးချုပ်က တာဝန်ပေးအပ်သည့် ဝန်ကြီးအား ဆောင်ရွက်စေရမည်။

၃၃။ ဤဥပဒေပါ ပြစ်မှုတစ်ရပ်ရပ်ဖြင့် တရားစွဲဆိုရာတွင် ဝန်ကြီးဌာန၏ ကြိုတင်ခွင့်ပြုချက်ကို ရယူရမည်။

(34) မိူဝ်ႈတေႁဵတ်းသၢင်ႈ ငၶၶေမ်ႉငၶတူဝ်လွမ်းၶေႈ ပိူင်တမ်းၵၢၼ်ပႃး ၶွင်းပိူင်မီး ၵၢၼ်ၶႅဝ်ႉၶၶေ်ႉ

(ၵ) ႁွင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႅ ၵၢဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း လူင်ပွင်လိူင်ႈမိူင်း ၽွမ်ႉႁူမ်ႈသေ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ လွၵ်းလၢႆးပိူင်မီး၊ ပိူင်တမ်း၊ မၢႆမီး လိူဝ်းၶႅ်ႉလႆႈ။

(ၶ) ႁွင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်ၶႅ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇလႆႈ လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈၸီႉသင်ငလႈ ၽိင်ႈယိပ်း ၽိင်ႈႁမ် လိူဝ်းၶႅ်ႉလႆႈ။

(င) လူင်ပွင်လိူင်ႈ လေးတိူင်း ၵမ်ႇၶၶေ် လေးမိူင်းၶႅ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇလႆႈ လိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈၸီႉ သင်ႇငလႈ ၽိင်ႈယိပ်းၽိင်ႈႁမ်လိူဝ်းၶႅ်ႉ။

(ၸ) ႁွင်ႈႁၢၼ်ၽွင်းလူင်လေးတိူင်း ၵမ်ႇၶၶေ် လေးမိူင်းၶႅ ၵၢဝ်ၶေႃႈတူၵ်းလူင်း လုမ်းလူင်ပွင်လိူင်ႈ လေးတိူင်း ၵမ်ႇ ၶၶေ် လေးမိူင်းသေ ပိုၼ်ၽၢဝ်ႇ လႆႈလိၵ်ႈပိုၼ်ၽၢဝ်ႇၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈပူင်၊ ၶေႃႈၸီႉသင် ငလႈ ၽိင်ႈယိပ်းၽိင်ႈႁမ်လႆႈ။

လွမ်းၶင်ႇပိူင်မီးလၵ်းမိူင်း၊ မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈလွမ်လိူင်ႈမျၶ်ႇမႄႇသေ ႁဝ်ၶႄႈလူင်းလၢႆး မိုဝ်းၵေႃႈ။

တီင်းလီင်ႇ

လွမ်လိူင်ႈ လိူင်ႈမိူင်း

မိူင်းၽွမ်ႉႁူမ်ႈလွမ်လိူင်ႈမျၶ်ႇမႄႇ

၃၄။ ဤဥပဒေပါပြဋ္ဌာန်းချက်များကိုအကောင်အထည်ဖော်ဆောင်ရွက်ရာတွင်-

(က) ဝန်ကြီးဌာနသည် နည်းဥပဒေ၊ စည်းမျဉ်းနှင့် စည်းကမ်းများကို ပြည်ထောင်စုအစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ခ) ဝန်ကြီးဌာနသည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့်လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ဂ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့သည် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံး လုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

(ဃ) တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်ဝန်ကြီးဌာနသည် သက်ဆိုင်ရာ တိုင်းဒေသကြီး သို့မဟုတ် ပြည်နယ်အစိုးရအဖွဲ့၏ သဘောတူညီချက်ဖြင့် အမိန့်ကြော်ငြာစာ၊ အမိန့်၊ ညွှန်ကြားချက်နှင့် လုပ်ထုံးလုပ်နည်းများကို ထုတ်ပြန်နိုင်သည်။

ပြည်ထောင်စုသမ္မတ မြန်မာနိုင်ငံတော် ဖွဲ့စည်းပုံအခြေခံဥပဒေအရ ကျွန်ုပ် လက်မှတ်ရေးထိုးသည်။

(ပုံ) သိန်းစိန်
နိုင်ငံတော်သမ္မတ
ပြည်ထောင်စုသမ္မတမြန်မာနိုင်ငံတော်

တိုင်းရင်းသားလူမျိုးများရေးရာဝန်ကြီးဌာန
တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုဦးစီးဌာနနှင့်
တိုင်းရင်းသားစာပေနှင့်ယဉ်ကျေးမှုအသင်းအဖွဲ့(ရှမ်း)တို့မှ ပူးပေါင်းဘာသာပြန်၍
တိုင်းရင်းသားအခွင့်အရေးများကာကွယ်စောင့်ရှောက်ရေးဦးစီးဌာနမှ အခမဲ့ထုတ်ဝေသည်။